CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

MOB 2015

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

PESEL

miejsce na naklejkę

dysleksja

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO

POZIOM PODSTAWOWY

PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

DLA OSÓB SŁABOSŁYSZĄCYCH (A3)

DATA: **19 grudnia 2014 r.**

CZAS PRACY: **do 200 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Układ graficzny
© CKE 2015

MOB 2015

Заданне 1.

Ганна Кісьліцына

Чалавек постмадэрну ў сучаснай беларускай прозе

Нягледзячы на тое, што беларускія пісьменнікі па-ранейшаму не пакідаюць спробы стварыць буйны, панарамны вобраз грамадства і чалавека ў ім, цяжка не заўважыць, што за апошнія дваццаць гадоў у айчыннай літаратуры немагчыма назваць хоць бы адзін рэалістычны буйнамаштабны раман, не кажучы ўжо пра трылогіі і пенталогіі. Страчваецца не толькі давер да вялікіх формаў – метанаратываў, але і да саміх наратараў – пісьменнікаў у ролі вяшчальнікаў ісціны ці праўдзівых сведак.

Сучасны пісьменнік не задаволены месцам «эстэтычнага ізгоя[1]», чыя творчасць зарыентавана на вузкае кола інтэлектуалаў-аднадумцаў. З другога боку, ён не мае магчымасці, застаючыся ў межах «высокай літаратуры», авалодаць увагай публікі.

Пошук новых камунікатыўных сродкаў выкліканы не толькі праблемамі, якія склаліся паміж нацыянальным пісьменствам і ўласна беларускім чытачом, праблемамі, якія дзесяцігоддзямі не знаходзяць свайго вырашэння. Сённяшнія прыярытэты чытацкай масы фарміруюцца не літаратурнай крытыкай, а журналістамі і рэкламістамі папулярных газет і часопісаў, што, відавочна, ускладняе і без таго напружаныя адносіны між чытачом і аўтарам, які, як правіла, у сённяшняй сітуацыі адчувае выяўны недахоп увагі, як з боку чытачоў, так і крытыкі.

Спецыфічнасць такога становішча аўтара паражае яго мастацкую агрэсіўнасць, якая выяўляецца ў тым, што апошні ўсімі сродкамі спрабуе ўцягнуць чытача ў актыўную спрэчку, у дыялог з сабой, справакаваць на выяўную рэакцыю. У замежным літаратуразнаўстве гэтая стратэгія атрымала назву «маска аўтара». Няўпэўненасць аўтара ў тым, што ён здатны пры дапамозе развагаў альбо дзеянняў персанажаў, сімволікай ці апеляцыяй да агульначалавечай маралі ўзбудзіць чытацкую ўвагу і ўцягнуць яго ў актыўныя стасункі, прыводзіць да таго, што ён бярэ слова ад свайго імя, каб уступіць з чытачом у дыялог і асабіста, тэт-а-тэт, растлумачыць сутнасць задумы.

Ганна Кісьліцына, *Чалавек постмадэрну ў сучаснай беларускай прозе*, [у:] І. Багдановіч (рэд.), *Новае слова ў беларусістыцы. Літаратуразнаўства і фалькларыстыка*, Мінск 2012, с. 31.

Заданне 1.1. (0–1)

На аснове цэлага тэксту адкажы на якія тры праблемы сучаснай беларускай літаратуры звяртае ўвагу Ганна Кісльліцына?

....

....

....

....

[1] Ізгой – *перан.* Чалавек, ад якога ўсе адхіліліся, які страціў сваё становішча ў грамадстве, адшчапенец.

Заданне 1.2. (0–2)

У чым заключаецца мастацкая агрэсіўнасць, пра якую аўтарка піша ў апошнім абзацы? Апішы яе прычыны.

....

....

....

....

Заданне 1.3. (0–2)

Растлумач значэнне слоў: *межы «высокай літаратуры»*, пра якія аўтарка піша ў другім абзацы. Абгрунтуй выкарыстанне двукосся ў гэтым выказванні.

....

....

....

....

Заданне 1.4. (0–2)

Які з запрапанаваных ніжэй тэзісаў прадстаўляе агульны сэнс тэксту? Выбяры адзін з пададзеных варыянтаў і абгрунтуй свой выбар, спасылаючыся на змест тэксту.

1. Сучасная літаратура развіваецца дынамічна і шматбакова.
2. Сёння можам назіраць заняпад літаратурнага жыцця.
3. Становішча сучаснай літаратуры больш складанае, чым раней.

Выбіраю варыянт.................

Абгрунтаванне:

....

....

....

Заданне 2.

"...сваёй задачай лічу разбурэнне стэрэатыпаў...". Інтэрв'ю.
З Андрэем Хадановічам гутарыць Ганна Кісьліцына

Творчасць – гэта, так ці інакш, спроба самаідэнтыфікацыі асобы. Як бы ты сёння вызначыў сваё месца ў жыцці і, у прыватнасці, у беларускай культурнай прасторы?

– Я назваў бы сябе ўцекачом і парушальнікам межаў. І не толькі як перакладчык, бо для гэтых людзей парушэнне мяжы звычайная, прафесійная рэч. Я маю на ўвазе выйсце літаратара па-за межы традыцыйнай у нас сферы існавання беларускага слова. Гэта выйсце з адвечнага кола наяўных у нашай паэзіі тэмаў, з сілавога поля прывычнага ўзнёслага пафасу, развітанне з гранічнай сур'ёзнасцю, уласцівай нашай “высокай”

паэзіі, спроба змяніць спрыкрэлыя ўжо інтанацыі паэтычнага аповеду з даміноўнымі нотамі смутку, меланхоліі, пакрыўджанасці, скаргаў, уцёкі ад штампаў, што даўно дыскрэдытавалі сябе, аднак дагэтуль прадукуюцца нашымі "культурнымі героямі" ў неймавернай колькасці. Гэта ўжо літаратура, якая навучылася крытычна глядзець на сябе самую, якой уласцівая іронія, і – больш за тое – самаіронія. [...]

– Ці мусіць сучасная літаратура – пры ўсёй яе тыпалагічнай герметычнасці – усё-такі рэагаваць на жыццё з усімі яго праявамі?

– А якое "жыццё" ты маеш на ўвазе? Рэальнасць у кожную эпоху асэнсоўвалася па-рознаму: то як прырода, то як чалавечае грамадства, то як суб'ектыўная рэальнасць – унутраны свет чалавека, сфера псіхікі. Адпаведна і мастацтва – кожнага разу мяняла сферу рэчаіснасці, на якую рэагавала. Да таго ж, было зробленае істотнае адкрыццё: мы ўспрымаем рэальнасць не наўпрост, а праз прызму створанай чалавекам культуры. Паміж мастаком і натурай – процьма карцінаў, пісаных з гэтай натуры да яго. Паміж паэтам і жыццём, на якое ён нібыта рэагуе, – неймаверная колькасць тэкстаў, створаных раней. Творца апынаецца ў дастаткова замкнёнай сферы зробленага да сябе, праз якую ўспрымае не толькі гісторыю, але і сучаснасць. А пасля з'яўляюцца розныя віртуальныя рэальнасці і канчаткова ўсё заблытваюць.

http://dziejaslou.by/old/www.dziejaslou.by

Заданне 2.1. (0–1)

Якія змены ў сучаснай літаратуры назірае Андрэй Хадановіч? Назаві іх і ахарактарызуй уласнымі словамі.

1. ....

....

2. ....

....

Заданне 2.2. (0–2)

Андрэй Хадановіч успамінае пра "культурных герояў". Чаму выкарыстоўвае такое словазлучэнне і да каго яно адносіцца?

....

....

....

Заданне 2.3. (0–2)

Растлумач значэнне метафар

1. парушаць межы – ....

2. адвчнае кола – ....

Заданне 2.4. (0–1)

Падай сінонімы да запрапанаваных тэрмінаў:

істотны – ....

рэальны – ....

Заданне 3.

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Тэма 1. Вернасць сваім ідэалам ці іх адмаўленне дзеля ратавання каханага чалавека? Абмяркуй праблему і абгрунтуй свой погляд на аснове ніжэй пададзенага фрагмента тэксту Максіма Гарэцкага *Стары прафесар* і іншага тэксту культуры. Твая праца павінна налічваць не менш чым 250 слоў.

Максім Гарэцкі

Стары прафесар

(скарочана)

Дзеялася тое дужа даўно...

Прыязджаў некаліcь да пані ў госці стары прафесар з маладою жонкаю, панінай пляменніцай[2].

Прыехалі яны аднаго разу з Пецярбурга на папраўку познаю вясною […].

Надта ж любіў гэты пажылы вучоны чалавек сваю невялічкую рухавенькую жонку. […]

Палюбіў народ і яго жонку. […]

Дык не дзіва, што надта ўсім было жалосна, калі захварэла маладзенькая паня на якуюсь цяжкую і цягучую хваробу.

Як прыйшло жніво […] бесперач стаяла ля сіняга плота карэта па доктара. То завазіла, то прывазіла, а палёгкі ніякае няма. […]

Схудзеў прафесар, аблахмаціўся, вочы ў яго ўваліліся, гаруе бедны, як не плача пры людзях. Лячыў, лячыў дактарамі і прыждаў таго, што ўсе дактары ў адзін голас зусім яго абезнадзеілі. Хоць нічога яму страшнага не казалі, але відаць па іх, што чакаюць канца і як бы дзівяцца, чаму хворая так доўга не даецца смерці.

Хадзілі да яго і нашы бабы-шаптухі са сваімі радамі, ды ён і слухаць іх не хацеў, нават з старою паняю за іх пасварыўся. Няўцям гэта было людзям: казкі ж простыя слухаць любіў, чаму ж, думалі, не хоча спрабаваць простыя рады? Бывае ж, – памагае.

Тым часам адбіў ён тэлеграму ў Пецярбург найлепшаму доктару. Прыехаў. […] Пастукаў, паслухаў, паківаў галавою, як пераказвала пакаёўка, ды і развёў рукамі таксама, як і тутэйшыя дактары: няма надзеі. […]

Хворая ссохла, збялела, знядужала ў канец: адны косці, абцягнутыя тоненькаю скураю. […] Прафесар […] абхопіць хворую, сашчэпіць у сваіх абоймах, прытуліць да яе пасохшых грудзей сваю сівую галаву і шэпча, як здурнеўшы: «Не, не, не! Гэтага быць не можа! Ты не памрэш! Ты не памрэш! Я хачу, каб ты жыла. Мы ізноў будзем гуляць вечарамі ў садзе... Мы ізноў будзем гаманіць... А то не, мы кінем гэтае гіблае месца! Мы паедзем у Пецярбург! Паедзем, паедзем... Чуеш, рыбка мая, я не хачу, каб ты памерла, ты не памрэш, не! не!! не!!!» […]

[2]Пляменніца – дачка брата або сястры.

Пакаёўка Аўгення была сірата і мела толькі аднаго дзядзьку. […] Яна часам бегала да дзядзькі пагаманіць і, вядома, пераказвала, што дзеецца ў панскім будынку. Жаль было Якіму добрага прафесара і яго маладой жонкі. І параіў ён, каб сказала панам зрабіць так: абвязаць хворую сырою ніткаю і кінуць тую нітку на раздарожжы, каб зняла хваробу. Аўгення, вядома, дзяўчына, не сказала старой пані з вока на вока, а бухнула ў сталовай за абедам, калі быў і прафесар. […]

– Зрабіце так, зрабіце, пан прафесар! – кажа старая. – Зрабіце, калі вам дарага мая Вольгачка.

А Вольгаю звалі хворую.

Прафесар за час хваробы жонкі зрабіўся апрысклівы, гняўлівы...

І тут загневаўся:

– Я чалавек навучны, а вы мне дурніну такую кажаце.

– Пабойцеся вы Бога, пане прафесар, з сваёю навукаю, – аж дрыжыць і слёзы абцірае старая пані. – Што вам даражэй: ваша навука ці... ці... жыццё... жыццё Вольгачкі?..

І вось прафесар паказаў сваё каменнае навучнае сэрца. Гаворыць так:

– Навука сказала свае слова, і я веру ёй, а не вашым забабонам. […]

Тую ноч была радоўка[3] пільнаваць хворую прафесару з Аўгенняю. […]

К гэтай ночы хворая зусім струхлела[4]. Гарачка адпусціла бедную, дык ляжала выцягнуўшыся, як доўгі шкілет, сіняя, непарушная.

Цеміць прафесар, што смерць у пакой увайшла. Цеміць і з галавы сходзіць. Сатне зубы, абхопіць галаву рукамі і сядзіць, пахінуўшыся да кален, у крэсле.

Калі хворая задрамала трошкі, выйшаў ён на мысічках у другі пакой і давай штосьці шаптаць.

Прыслухаецца Аўгення і чуе, што ён спамінае ўсё то жонку, то навуку. […]

– Спіць? – шэптам спытаўся прафесар у Аўгенні і, убачыўшы, як кіўнула галавою, выйшаў у сад – прахаладзіцца ці хто ж яго ведае чаго. […]

Слухае Аўгення і пачала патроху разбіраць, што там шэпча з гора чалавек.

– Вольгачка, Вольгачка, ты і навука – усё жыццё маё. Ты, – кажа, – ахарашыла для мяне навуку, а без цябе і навука ні ўва што.

Потым раздумаўся, памаўчаў дый кажа, быццам няўмысля лютуючы сябе.

– Не, – кажа, – навука вышэй за цябе, навука вышэй за ўсё, і без навукі мне было б нудна нават з табою, хоць ты адна і найлепшая для мяне ўва ўсім свеце. І ты памрэш, і я памру, а навука не павінна памерці і здрады не павінна цярпець.

«Божухна-Бацюхна! – памысліла дзяўчына. – Не любіць ён жонкі, усе мужчыны такія: то халяруе ад кахання, то гатоў за якуюсьці навуку на смерць жонку аддаць».

– Памрэш ты, Вольгачка, – шэпча ён далей, – і застанецца мне адна пацеха – навука мая. Дык ці ж магу абразіць яе забабонамі? Гэтая нітка – знявага для навукі і для майго імя. […]

– Тут, – кажа, – справа не ў нітцы і не ў забабонах, а ў здрадзе навуцы, якую любіў, калі яшчэ і Вольгачкі не любіў.

– Няўжо ж, – кажа, – магу я напляваць на сваю веру? […]

Ціха, але жудасна, аж скура стыгне, зарагатаў:

– Пляваць мне на цябе, навука, калі ты бяссільная! […]

Тым часам прыблізіўся на мысічках прафесар, прыхіліў да жончыных грудзей галаву, паслухаў. «Дыхае», – шэпча Аўгенні іківае да сябе пальцам, гукае Аўгенню за сабою. Як выйшлі, пытаецца: «Ці няма ў цябе, Аўгінка, пад рукою якой нітачкі? Буду паперы разбіраць у кабінеце, трэба звязаць у пачкі». Зразумела яна, на якую патрэбу просіць нітку і зараз збегала ў сваю каморку, прынесла.

---

[3]Радоўка – чарга.
[4]Струхлела – тут: выглядала на безнадзейна хворую.

– Ну, галубка, ідзі троху паспі, – сказаў ёй прафесар, – я пакуль што адзін пабуду, а як трэба, дык узбуджу. Пайшла Аўгення, а троху пачакаўшы, дасачыла з-за вушака: абвязвае наўчоны прафесар хворую жонку ніткаю. Абвязаў, асцярожненька прапусціўшы пад ногі і пацягнуўшы вышэй пад тулава, потым пацалаваў жонку ў лоб, пераксціў (чаго ніколі, ніколі раней не рабіў) і з ніткаю ў руцэ паціхеньку выйшаў у сад.

Аўгення сцяміла, што ён пабрыў за сіні плот на раздарожжа, і была дужа рада. […]

– А я трошкі прагуляўся, – вінавата, але спакойна і радасна казаў прафесар. […] Ну як ты сябе чуеш, рыбка мая?

– Як бы лепей... – усміхнулася яму хворая цянюсенькімі вуснамі і раскрыла вочы.

– Чамусь мне верыцца, рыбка мая, што ты з гэтае начы пачнеш папраўляцца... У цябе сягоння быў крызіс. Вось пабачыш, рыбка!

– Мне лепей... чую, што лепей! – парадавала мужа хворая і пацягнула худзенькую, васковую ручку, каб пацалаваў: – Цяпер ідзі спаць, мой любы.

Назаўтра Аўгення збегала да дзядзькі і сказала, што пан такі даўся з сваёю навукаю. Усе людзі з надзеяй чакалі паляпшэння хворай. Але не магла памагчы навука, – не памаглі і забабоны. На трэці дзень хворая сканала.

М. Гарэцкі, *Стары прафесар* [у:] Я. Грыгарук, *З васількoвых крыніц. Падручнік па літаратурнай і культурнай адукацыі для вучняў 2 класа сярэдніх школ,* Warszawa 2003, s. 216–221.

Тэма 2. Зрабі аналіз верша. Пастаў інэрпрэтацыйны тэзіс і абгрунтуй яго. Твая праца павінна налічваць не менш чым 250 слоў.

Максім Танк

Прытча пра хлеб

Аднойчы на кірмаш здалёк
Вандроўнік плёўся ў горад
І наракаў на свой мяшок,
Набіты лустай спорай.

Аж Хлеб не вытрымаў і так
Азваўся: - Што бядуеш?
Зусім не ты мяне, дзівак,
Але цябе нясу я.

- Ну, што ж, пабачым: хто - каго! -
Той запярэчыў строга
І з цяжкага мяшка свайго
Хлеб вытрас на дарогу.

І сам пашкандыбаў далей.
Нішто не муліць плечы.
Дзень прамінуў. Ужо ў імгле
Стаў набліжацца вечар.

Настаў і час перакусіць.
Успомніў Хлеб Вандроўнік,
Што недзе, кінуты, ляжыць,
Духмяны і цудоўны!

Прылёг на нейкім дзірване,
Каб адпачыць хоць трошкі.
Але галоднаму і ў сне,
Знаць, сняцца хлеба крошкі.

Цяпер і сам сабе не рад.
Не спіцца, не ляжыцца.
Ці не вярнуцца лепш назад
Ды з другам памірыцца.

Устаў Вандроўнік і брыдзе -
Ідзе пад зорным небам
На месца памятнае, дзе
Ён пасварыўся з Хлебам.

О, як ён рад быў зноў, калі
Сваю пабачыў страту!
І Хлебу нізкі, да зямлі,
Аддаў паклон, як брату.

http://knihi.com/

WYPRACOWANIE

na temat nr ………..

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Tabelę wypełnia egzaminator!

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
rozprawka	A.	0 – 3 – 6		
	B.	0 – 4 – 6 – 9 – 12		
interpretacja	A.	0 – 2 – 4 – 6		
	B.	0 – 4 – 8 – 12		
	C.	0 – 1 – 2		
	D.	0 – 2 – 4		
	E.	0 – 1 – 2		
	F.	0 – 1 – 3		
	G.	0 – 2 – 4		
	H.	0 – 2 – 4		

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***